

המבקשים:

1. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל (ע"ר)
2. בצלם, מרכז המידע לזכויות האדם בשטחים (ע"ר)
3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר (ע"ר)
4. רופאים לזכויות אדם (ע"ר)

בעניין:

מחמוד עבדאלעזיז סויטי

העותר

כולם ע"י ב"כ עוה"ד רחלה אראל ו/או עוה"ד לביב חביב ו/או עוה"ד אליהו אברם /או עוה"ד תחריר עתאמלה – מהנא ו/או עוה"ד סמאח אלחטיב - איוב ו/או עוה"ד רן גפטר חרמש ו/או עוה"ד קרן ילין-מור ו/או עוה"ד פידא קעוואר
טל: 6429825-02 פקס: 6432847-02

נגד

המשיבים

1. ממשלת ישראל
2. שירות הביטחון הכללי
3. שירות בתי הסוהר

כולם באמצעות פרקליטות המדינה
רח' סלאח א-דין 29, ירושלים

בקשה דחופה להצטרף כעותרות לעתירה

בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר למבקשות להצטרף לעתירה כעותרות, כך שטענותיהן ונימוקיהן של המבקשות, כפי שמפורטים בבקשה זו, יהוו חלק מהעתירה. העותר מסכים לבקשה

דנן, ואילו המשיבים מתנגדים לבקשה, ובשל העובדה שהבקשה אינה מונחת בפניהם אין הם יכולים לתת נימוקים לגופו של עניין. ואלה נימוקי הבקשה:

1. עניינה של העתירה שלפנינו בשאלת חוקיותה של פעולת החקירה הספציפית אשר משמשת את המשיב 2 בחקירת העותר. ובמילים אחרות: האם הפעלת לחץ נפשי לא אלים, בדרך של הצגת מצג שווא לפיו קרובי משפחתו של נחקר עצורים ועוברים חקירה קשה, לחץ הגורם לנחקר לרצות לשים קץ לחייו, מהווה אמצעי חקירה לגיטימי או פסול.
- בנוסף לשאלה המרכזית הנבחנת, עתירה זו עוסקת בהפרת זכותו החוקתית של העותר לשלמות גופנית ונפשית ובהפעלת שיטת חקירה פסולה העולה כדי עינויים ו/או יחס אכזרי, בלתי אנושי או משפיל הפוגע בכבודו של אדם ומבזהו, בדרך של התעללות נפשית.
2. המדובר בסוגיות עקרוניות מן המעלה הראשונה, הקשורות להגנה על זכויות היסוד של האדם בישראל, כפי שאלה באות לידי ביטוי, בין היתר, בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובעקרונות היסוד החוקתיים עליהם מושתתת שיטת המשפט הישראלית. לפיכך, להכרעה בעתירה דנן ישנה השלכה לא רק על המקרה הקונקרטי אלא על התנהלותה של מדינת ישראל כלפי נחקרים, אשר חשודים בביצוע עבירות ביטחוניות בכלל וכלפי נחקרים פלסטינאים בפרט. מקרה זה הינו שלב נוסף בנסיונה של החברה הישראלית לעצב נורמות מוסר ואתיקה בחקירה.
3. המבקשות סבורות, כי הפעלתו של אמצעי חקירה מסוג זה שהופעל כלפי העותר הינו פסול ועולה כדי הפרת פסיקת בית המשפט הנכבד בבג"צ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל פ"ד נגד (4) 817 (1999) (להלן: פרשת העינויים). וזאת יתבקש בית המשפט הנכבד להצהיר.

א. המבקשות

4. המבקשת 1, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל (ע"ר), עוסקת ומנהלת מאבקים משפטיים שונים בנושאים שעניינם שמירת שלטון החוק וזכויות העצירים בישראל ובאזור, ברוח עקרונות היסוד עליהם מושתתת שיטת המשפט הישראלית ופסיקת בית המשפט העליון בפרשת העינויים.
5. כחלק מרכזי ובלתי נפרד ממאבקה עוסקת המבקשת 1 בטיפול בתלונות נחקרי שב"כ כנגד הפעלת אמצעים פסולים כנגדם בחקירתם וכן במעקב אחר יישום פסיקת בית המשפט הנכבד בפרשת העינויים.
6. במסגרת זו, הגישה המבקשת 1 תלונות רבות ליועץ המשפטי לממשלה כנגד שימוש לכאורה באמצעים פסולים בחקירה. כך למשל במקרה של בהג'ת יאמן (תלונה מיום 6.1.2005); אמין אחמד ג'מיל שקיראת (תלונה מיום 10.2.2005); לואיי אשקר (תלונה מיום 6.9.2006); מוחמד עבד-אלרחים חסין ברג'יה (פניה מיום 26.6.2005); עבד אלחלים רא'יף חליל עז-אלדין (תלונה מיום 23.11.2005); אמג'ד מוחמד קאסם אבו-סלחה (תלונה מיום 20.6.2006); חסן עבד

אלרחמאן חסן לדאדיה (תלונה מיום 20.9.06); מוסטפא עלי חמד אבו-מועמר (תלונה מיום 31.8.06).

7. בנוסף, הגישה המבקשת 1 במסגרת זו מספר עתירות לבית משפט נכבד זה.
8. במקביל לפעילותה המשפטית הנרחבת של המבקשת 1 בתחום שמירת זכויות הנחקרים, משתתפת המבקשת 1 בדיונים רבים בוועדות הכנסת השונות בנושאים הקשורים לזכויות העצורים.
9. מטרתה העיקרית של המבקשת 2, **בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים** הן להיאבק נגד הפרות זכויות האדם בשטחים, באמצעות תיעודן והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות; להילחם בתופעת ההדחקה וההכחשה הקיימת בחברה הישראלית; ולתרום ליצירת תרבות של זכויות אדם בישראל.
10. המבקשת 3, **המוקד להגנת הפרט**, היא עמותה רשומה, הפועלת כארגון זכויות אדם. מטרתה לסייע לפלסטינים הנמצאים תחת הכיבוש הישראלי, הפוגע פגיעה קשה ומתמשכת בזכויותיהם. המבקשת 3 פועלת לאכיפה של הסטנדרטים והערכים המעוגנים במשפט ההומניטרי הבינלאומי ובמשפט זכויות האדם הבינלאומי. בין היתר עוסקת המבקשת 3 בזכויות כלואים.
11. המבקשת 2 והמבקשת 3 ביצעו מחקר משותף מתחילת 2006, שבמסגרתו נגבו תצהירים מעצורים פלסטיניים רבים אודות מעצרים וחקירתם. תצהירים אלה מלמדים על כך ששיטות החקירה שנאסרו בפרשת העינויים ממשיכות לשמש את המשיב 2 בחקירותיו.
12. המבקשת 4, **רופאים לזכויות אדם**, הינה עמותה, אשר מאמינה כי לכל אדם הזכות לבריאות גופנית ונפשית. מחצית מחברי המבקשת 4 הינם עובדי רפואה, שמספקים שירותי רפואה לכלל האוכלוסיות הנמצאות תחת שלטון ישראל, ובכלל זה גם עצירים ואסירים. פעמים רבות המשיבה 4 מספקת את המידע הרפואי הנדרש לשם הגשת עתירות ותלונות העוסקות ביחס אכזרי ולא אנושי לעצירים ואסירים.

ב. צרוף המבקשות כעותרות

13. המבקשות מבקשות להצטרף לעתירה על מנת להביא בפני בית המשפט הנכבד טיעונים עובדתיים ומשפטיים, אשר יסייעו בליבון הטעמים העומדים מאחורי הסעדים המתבקשים בעתירה, והם ביטול השימוש באמצעים פסולים בחקירת חשודים בביצוע עבירות כנגד ביטחון המדינה. המבקשות יטענו, כי ההכרעה בעתירה נשואת בקשה זו עשויה להשפיע על זכויותיהם של נחקרים רבים פרט לעותר המקורי, ומכאן הבקשה כי בית המשפט הנכבד יאפשר למבקשות להגיש את טיעוניהן במסגרת העתירה.
14. בהודעתם מיום 6.3.2007 טענו המשיבים, כי דין העתירה להידחות על הסף משום שהטענות העובדתיות שהועלו בעתירה נטענו במסגרת העתירה הקודמת שהוגשה [בג"ץ 1759/07 ר.ג.ח.]. עוד טענו המשיבים בהודעתם, כי נמסר לעותר במסגרת חקירתו כי אביו אינו עצור עוד ובשל כך התייתר החלק העיקרי של העתירה.

15. המבקשות יבקשו לטעון, כי שיטת החקירה שהופעלה במקרה זה, איננה ייחודית כלל וכלל למקרהו של העותר. וכי ההכרעה במקרה זה תשפיע על כבודם, שלמות גופם ונפשם של נחקרים רבים ותשפיע על דמותה של החברה הישראלית בכללותה. שכן כידוע, "...מדינה נאורה נבחנת לא רק ביחס שהיא נותנת לאזרחיה הנאמנים, אלא גם בהתייחסותה לפושעים החיים בקרבה, ובהם הפושעים הניקלים ביותר, המבקשים לערער את יסודותיה הערכיים." (בג"ץ 2245/06 ח"כ דוברין נ' שידרות בתי הסוהר (טרם פורסם, 13.6.06), פסקה 23 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה). עם כל הכבוד, המבקשות יטענו כי פרשנות המשיבים לפסיקה בפרשת העינויים ככל שזו מתירה להם לחקור באמצעים אשר מביאים עצור בפני ניסיונות חוזרים ונשנים להתאבדות הינה פרשנות שגויה מעיקרה.

16. בפרשת העינויים קבע בית המשפט הנכבד, כי "...חקירה סבירה היא חקירה ללא עינויים, ללא יחס אכזרי או בלתי אנושי כלפי הנחקר, וללא יחס משפיל כלפיו. חל איסור על שימוש 'באמצעים ברוטליים ובלתי אנושיים' במהלך החקירה... איסורים אלה הם 'מוחלטים'. אין להם 'חריגים', ואין בהם איזונים. אכן, אלימות כלפי גופו או נפשו של הנחקר אינה מהווה אמצעי סביר בחקירה" (שם, 838-839). אמצעי החקירה בו נקט המשיב 2 במקרה זה חורג מכל פרשנות ראויה של פסק הדין הנ"ל.

17. בידי המבקשות מצוי מידע רב בתצהירים, עדויות ודוחות מהשנים האחרונות, אשר מעיד על כך שהמשיב 2 נוקט באיומים ובבידוי מציאות זהים לאלה שהוא השתמש בהם במקרה זה או באמצעים דומים להם מאד, וזאת תוך ניצול שיטתי של בני משפחה – בדרך כלל נשים צעירות נשואות והורים זקנים חפים מפשע – והצגת יקיריהם בפני החשוד כעצורים הנתונים לחקירה קשה. רק בדרך נס לא הוביל עד כה השימוש באמצעי לחץ פסול זה לכך שאחד הנחקרים יפגע בעצמו. אנו מבקשים כי יתאפשר למשיבות להציג בפני בית המשפט את המידע המצוי בידיהן, כך שתימצא בידי בית המשפט תמונה רחבה על אודות פעולות המשיב 2, והשימוש השיטתי באמצעי הפסול.

ג. סעדים נוספים מבוקשים

18. בעתירה נתבקש בית המשפט הנכבד לצוות על המשיבים ליתן טעם מדוע לא יימנעו מהפעלת לחץ פיסי ו/או נפשי על העותר, וכן מדוע לא ייבדק על ידי פסיכיאטר ו/או רופא מטעמו.

19. בנוסף, ולאור תשובת המשיבות מיום 6.3.07, מבקשות המבקשות מבית המשפט הנכבד לקבוע, כי שיטת החקירה שהופעלה במקרה זה מהווה הפרה בוטה של פסיקת בית המשפט בפרשת העינויים ונוגדת את זכויות היסוד של החשוד ושל בני משפחתו לכבוד ולהגנה על גופם.

20. כמו כן, המבקשות מבקשות כי יתאפשר לנציג מטעם המבקשת 4 לבקר את העותר, לבדוק אותו, להעניק לו טיפול רפואי ו/או נפשי דחוף ככל שקיים לכך צורך ולקיים מעקב אחר מצבו הבריאותי – הגופני והנפשי.

ד. דיון בטענות המשיבים

2.1. כאמור, המשיבות בתשובתן מיום 6.3.07 טענו, כי חלקה העיקרי של העתירה התייטר, מאחר שהובהר לעצור שאביו אינו עצור עוד. עם זאת, על אף שלרוב בית המשפט לא ידון בעתירה משעה שנעשתה תאורטית, "זהו כלל וחרוג בצידו. היו מקרים בהם בית המשפט היה מוכן לדון בשאלה תאורטית, בעלת אופי כללי, אף שלא היתה קשורה למקרה מסויים. היו אלה על פי רוב מקרים בהם העתירה העלתה שאלה חשובה, ונתברר כי מבחינה מעשית אין בית המשפט יכול לפסוק בה הלכה, אלא כאשר היא מוצגת כשאלה כללית שאינה קשורה למקרה מסויים" (בג"ץ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241, 250 (1999) (להלן: פרשת צמח)).

2.2. בדומה לפרשת צמח, גם בענייננו אורך החיים של השאלה המתעוררת הינו קצר, שכן אמצעי החקירה בהם משתמשת המשיב 2 – משך השימוש בהם לרוב אינו עולה על מספר ימים. יתרה מכך, ברוב המוחלט של המקרים בהם נערכת חקירה של חשודים בעבירות ביטחוניות, מוצא בענייניו של הנחקר צו מניעת מפגש בינו לבין עורך דינו למשך חקירת המשיב 2 כולה, כך שלא ניתן לדעת, בזמן אמת, מהם אמצעי החקירה בהם נוקט המשיב 2, ולכן גם לא ניתן לתקוף אותם כאשר העתירה עודנה קונקרטית (ראו גם פרשת העינויים, 832-833). בנוסף לקושי המתעורר בהבאת העניין בעודו קונקרטי, העתירה מעוררת סוגייה חשובה ועקרונית, בעלת השלכה רחבת היקף על נחקרים רבים ועל דמותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

2.3. המשיבים בתשובתם מיום 6.3.06 טוענים, כי ענייניו של העותר נדון על-ידי בית משפט נכבד זה בעתירה בבג"ץ 1759/07 סויטי נ' משטרת ישראל (טרם פורסם, 26.2.07), ובית המשפט לא מצא לנכון להתערב בפעולות החקירה המבוצעות על-ידי המשיבים.

2.4. יצוין, כי העתירה האמורה עסקה במניעת מפגש בין העותר לבין עורך דינו, ולא באמצעי החקירה בהם נוקטים המשיבים. שאלת אמצעי החקירה לא נדונה לכל עומקה בבית המשפט, ולא נטענו בפני בית המשפט הנכבד כלל הטענות הנוגעות לדבר. לפיכך יש לקיים את הדיון בעתירה, על אף טענות המשיבים.

סיכום

2.5. ענייניו שימוש המשיב 2 באמצעי חקירה פסולים, והפגיעות החמורות בזכות לכבוד האדם של הנחקר, בשלמות גופו – פיסית ונפשית, ובאוטונומיה של הרצון החופשי שלו הנגרמות כתוצאה מכך.

2.6. המבקשות הן עמותות לזכויות אדם, שעוסקות שנים רבות במיפוי תופעת השימוש באמצעי חקירה פסולים ובניסיון למגר אותה על מנת לשמור על זכויות הנחקרים. בידי המבקשות מידע רב, אשר ישפוך אור על השאלה המתעוררת במקרה זה.

2.7. חרף התנגדות המשיבים, העתירה מעלה סוגיה עקרונית וחשובה, אשר ראוי שתתברר ותוכרע בפני בית המשפט הנכבד, לאחר שכל המידע הרלבנטי מצוי בידיו.

2.8. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק כאמור ברישא של בקשה זו ולאפשר לעותרות להצטרף לעתירה ולהביא בפני בית המשפט הנכבד את טיעוניהם בעניין עקרוני זה.

29. לחילופי חילופין, גם אם יקבע בית המשפט הנכבד כי יש לדחות את הבקשה דנן ו/או את העתירה נשוא בקשה זו, הרי שמתבקש בית המשפט הנכבד להצהיר, כי יתאפשר למבקשות להגיש עתירה עקרונית בנושא השימוש הפסול באמצעי לחץ נפשי בחקירת שבי"כ, כפי שעלה במקרה זה, בהמשך וכי לא תעמוד כנגדן טענת מעשה בית דין.

קרן ילין-מור, עו"ד

ב"כ המבקשות

רן גפטר חרמש, עו"ד

ב"כ המבקשות

היום, 7 במרץ 2007

תצהיר

אני הח"מ חנה פרידמן, לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, אני מצהירה בזה כדלקמן:

1. הנני מנכ"ל הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל.
2. כל העובדות המפורטות בבקשה להצטרף כעותרות בעתירה 1933/07 סויטי נ' ממשלת ישראל, הינן נכונות לפי מיטב ידיעתי והבנתי.
3. זה שמי וזו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

חנה פרידמן

אישור

הנני מאשר בזה כי ביום 6.3.2007 הופיעה בפני, עורך-דין רן גפטר חרמש, במשרדי ברחוב בלומנפלד 31, ירושלים, חנה פרידמן, המוכרת לי באופן אישי, ולאחר שהזהרתיה כי עליה להצהיר את האמת וכי תיהא צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות הצהרתה הנ"ל וחתמה עליה בפני.

חתימה

חותמת